

ΑΝΑΠΛΑΣΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ
ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ἐκδίδεται κατὰ Σάββατον

ΣΥΝΔΡΟΜΗ 12 ΜΗΝΩΝ

Ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Ἰανουαρίου ἢ Ἰουλίου

Ἑωτερικοῦ δρ. α — Ἑξωτερικοῦ δρ. χρ. ι β

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ «ΑΝΑΠΛΑΣΕΩΣ»

ΟΔΟΣ ΚΥΔΑΡΗΝΑΙΩΝ ΑΡΙΘ. 18

(Παραπλεύρως ἀστυν. τμήματος Πλάνας)

Ο ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ ΒΕΒΤΑΖΟΜΕΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΟΓΜΑΤΙΚΗΝ ΚΑΙ ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΟΓΙΚΗΝ

(Συνέχεια τῆς προηγούμενου ἀριθμοῦ)

Ἄλλος λόγος, δι' ὃν ἡ μέθοδος τῆς Δογματικῆς ἡμῶν ἐπολαμβάνεται ἀπὸ τοῦ ἐπικριτοῦ ὡς ἡμαρτημένη, εἴτε ἡ ἐσφαλμένη ἡμῶν ἀντίληψις, λέγει, περὶ τῆς σχέσεως Γραφῆς καὶ Παραδόσεως, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης. (σελ. 7). Ἐν πρώτοις ὁ κ. Δυοβουνιώτης φέρει ἡμᾶς ὡς ἐκδεχομένους τὴν Γραφὴν οὐχὶ πλήρην καὶ σαφῆ ἐν πᾶσιν. Αὐτὸς βέβαια ἐκλαμβάνει αὐτὴν ὡς πλήρην καὶ σαφῆ ἐν πᾶσιν, ἂν ἀληθεύῃ ὅτι τὸ ἀντίθετον τοῦ ἀσφαθοῦς καὶ μὴ πλήρους εἶνε τὸ σαφές καὶ τὸ πλήρες. Ὁ διευκρινισμὸς οὗτος θέλει φανῇ παράδοξος λεγόμενος ἐν Ὁρθόδοξοις, οἵτινες, δεχόμενοι πλὴν τῆς Γραφῆς καὶ τὴν Παράδοσιν ὡς ἰσόκυρον τῆς Ἀποκαλύψεως πηγὴν, προσάγουσιν, ὅπερ τῆς Παραδόσεως ἀκριβῶς τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ἀξιοῦντες ὅτι ἡ Γραφή καὶ ὡς δυσνόητος ἐν τισι, καὶ ὡς μὴ περιέχουσα τὴν ὅλην Χριστιανικὴν διδασκαλίαν ἔχει ἀνάγκην τῆς Παραδόσεως, τοῦτο μὲν πρὸς συμπλήρωσιν ἑαυτῆς, τοῦτο δὲ πρὸς ἐρμηνείαν τῶν γενικῶς καὶ ἀμυδρῶς ἐν αὐτῇ φερομένων. Μόνοι οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἀποκρονοῦσι τὸ διδάγμα τοῦτο ἀθετοῦντες τὴν Παράδοσιν καὶ ἀξιοῦντες ὅτι ἡ Γραφή καὶ πλήρης καὶ σαφὴς εἴνε ἐρμηνευομένη δι' ἑαυτῆς. Καὶ ὅμως ὁ ὑφηγητὴς τῆς Θεολογίας ἀθετεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ δόγμα τοῦτο, ἀγνοῶν μὲν καθόλου τὰ περὶ τῆς Γραφῆς διδάγματα τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκ τῆς σπουδῆς δὲ πρὸς τὸ ἐπικρίνειν μὴ φροντίσας νὰ ἀναγνώσῃ, δὲν λέγομεν τὰ ὑπὸ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας περὶ τούτου καθορισθέντα, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Ρώση παρατηρούμενα (πρὸβλ. Δογματ. αὐτοῦ σελ. 473 ἐπὶ συγγράμματα τῆς Ἀγ. Γραφῆς περιέχουσι πολλὰ τὰ δυσνόητα ... εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου περὶ δυσνόητων τινῶν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου ἀν-

τίκειται ἡ ὑπὸ τῶν Διαμαρτυρομένων ἀποδιδυμένη εἰς τὴν Ἀγ. Γραφὴν ιδιότης τῆς σαφηνείας (perspicuitas) καὶ σελ. 480 «οἱ Ἀπόστολοι συγγράφοντες δὲν προετίθεντο νὰ περιλάβωσιν ἐν τοῖς συγγραμμασιν αὐτῶν ὅλην τὴν ὑπ' αὐτῶν προφορικῶς μεταδοθεῖσαν διδασκαλίαν» οὐδ' εἶνε «μόνα τὰ συγγράμματα αὐτῶν ὁ κανὼν τῆς πίστεως καὶ τοῦ βίου τῶν Χριστιανῶν» (σελ. 481). Τί σημαίνει τοῦτο; Τὸν κ. Ρώσην χρειάζεται ὁ κ. ὑφηγητὴς ὅταν διαφωνῇ πρὸς τὴν Ἀνδροῦτσον καὶ οὐχὶ ὅταν συμφωνῇ.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι κακίξει ἡμᾶς ὁ ἐπικριτὴς δι' ἐν ἀμύμητον ἀμάρτημα, τὸ ἐξῆς: Λόγον ποιούμενοι ἐν ὑποσημειώσει περὶ τῆς ἀναγνώσεως τῆς Γραφῆς ἀπὸ τοῦ λαοῦ παρατηροῦμεν ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία οὐδέποτε ἀπηγόρευσε ταύτην εἰς τοὺς λαϊκοὺς. Τὴν ἀνάγνωσιν ταύτην ἐπιτρέπουσα αὐτοῖς, λέγομεν, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐπολαμβάνει βεβαίως τὴν Γραφὴν ὡς μόνην τοῦ θείου λόγου πηγὴν ὡς οἱ Διαμαρτυρόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποικοδόμησιν αὐτῶν τοῦτο δὲ διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον, διότι οἱ ὀρθόδοξοι πιστοὶ «ἔχοντες τὴν Παράδοσιν (ἐννοεῖται ἐν εὐθείᾳ ἐννοίᾳ) διδάσκουσιν τὰ αὐτὰ καὶ ἡ Γραφή, οὐδαμῶς δεόμεθα τῆς Γραφῆς ὡς οἱ Διαμαρτυρόμενοι, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸς θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν ἐποικοδόμησιν» (σελ. 7). Τὸ χωρίον τοῦτο ἀναγνούς ὁ ἐπικριτὴς καὶ εἶτε μὴ θέλων, εἶτε μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ αὐτὸ ἐν τῇ σειρᾷ αὐτοῦ καὶ ἀλληλουχίᾳ ἔσπευσεν περιχαρὴς νὰ τὸ στηλιτεύσῃ ὡς ἔξοχον, ἐκτυπῶν διὰ προκλινῶν γραμμάτων τὸ οὐδαμῶς, ἐνφ' παντὶ που ὀήλον. ὅτι ἡ ἔμφασις καίται πρὸ παντὸς εἰς τὸ «ὡς οἱ Διαμαρτυρόμενοι». Ἐλησημόνησε, φαίνεται, τὴν στοιχειώδη ἐρμηνευτικὴν ἀρχήν, ἣν συνίστα ἐσχάτως ἐρμηνεύων τὴν περὶ ὑποκειμενικοῦ καὶ ἀντικειμενικοῦ στοιχείου τῆς θρησκείας πολυθρόνητον σελίδα τοῦ περὶ διαγράμματος τῆς φιλοσοφίας τῆς θρησκείας ἔργου τοῦ Pünjer «τὸ χωρίον τοῦτο, ἔγραψεν, ὡς καὶ πᾶν χωρίον, φυσικὰ δὲν πρέπει νὰ ἀμφιβη εἰμὶ ἐν συναρτάσει πρὸς τὰ συμπραζόμενα, διότι οὕτω καὶ μόνον δύναται νὰ γίνῃ σαφὴς ἡ ἐννοία αὐτοῦ» (Ἄδι-

κος κατηγορία κατά τοῦ ἐψηφισμένου ἐπισκόπου Σπάρτης III). "Ήδη, ὅτε πρόκειται νὰ ἐπικριθῇ ἡ Δογματικὴ τοῦ Ἀνδρόταου, ἡ τεθεῖσα ἀρχὴ δὲν εἶναι ἐπαρμόσιμος, μέχρι τοσούτου δὲ προχωρεῖ ἡ παραποίησης τῶν πραγμάτων παρὰ τῇ ἐπικριτῇ, ὥστε οὐ μόνον μεμονωμένως λαμβάνει τὰ χωρία μὴ διακρίνων τὸ πρὸς τι ἀπὸ τοῦ ἀπλῶς εἰρημένου, ἀλλὰ καὶ δὲν διστάζει καὶ νὰ στρεβλώσῃ τὰ χωρία ἡμῶν. Τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἀπίστευτον, καὶ ὅμως εἶνε ἀληθέςτατον. Ἐν σελ. 24 τῆς Δογμ. γράφομεν «καίριά τινα χωρία (τῆς Γραφῆς) εἶνε ἐπαρκεῖς τοῦ δόγματος πιστώσεις» καὶ ὅμως ἡ ἐκσυνοείδουσα τοῦ ἐπικριτοῦ δὲν κωλύει αὐτὸν νὰ γράψῃ ἐν σελ. 9 τοῦ πρώτου βιβλίου, «ὡς ἰδέα τοῦ συγγραφέως ὅτι ἐν χωρίον τῆς Ἀγ. Γραφῆς εἶνε ἀρκετὸν (εἰς πιστοποίησιν τοῦ δόγματος) οὐδ' ἀναγνώσεως χρῆζει». Ἀφίνομεν εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου τὰ κρίνη τὸν νέον τοῦτον τρόπον τῆς διαστρεφῆς τῆς ἀληθείας.

Περὶ δὲ σχέσεως τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Κ. Διαθήκης γράφομεν τὰ ἐξῆς: «κέντρον, λέγομεν, ἐξ οὗ πρέπει νὰ μελετᾶται, καὶ στάθμη, πρὸς ἣν πρέπει νὰ κρίνεται ἡ Π. Διαθήκη, εἶνε ἡ Καινὴ. Ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ ἐπὶ φέως ἐξηγουμένη ἡ Π. Διαθήκη οὐ μόνον συμβάλλεται εἰς κατανόησιν τῆς Καινῆς, ἀλλὰ συγχρόνως ἀποβαίνει πιστὴ εἰκὼν τῶν παιδαγωγικῶν τοῦ Θεοῦ βουλῶν περὶ τοῦ περιουσίου λαοῦ, ὅς ἡ διαθήκη τοῦ νόμου καὶ τῆς προφητείας, ὡς ὁ τύπος καὶ ἡ προέκθεσις τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν (σελ. 5). Τὴν ἐκνοούμεν διὰ τούτων ἐννοεῖ πᾶς τις καὶ τῶν στοιχείων τῆς Χριστιανικῆς θερηκειᾶς εἰδήμων ἀναγνώστης. Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη ἀποτελοῦσιν ἐν ὅλῳ, ἡ δὲ κλεις τῆς κατανόησεως τῆς Παλαιᾶς εἶνε ἡ Καινὴ. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐπὶ φέως θεωρουμένη ἡ Π. Δ. τοῦτο μὲν συμβάλλεται εἰς κατανόησιν τῶν τῆς Κ. Δ., τοῦτο δὲ παρίσταται ὡς ὁ τύπος καὶ ἡ προέκθεσις τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἔχουσι προτυπωτικὸν χαρακτῆρα. Καὶ τὸ μὲν δογματικὸν καὶ τὸ ἠθικὸν αὐτῆς μέρος διαφωτίζονται ὑπὸ τοῦ φωτός τῆς Κ. Διαθήκης, αἱ προφητεῖαι ἐδρίσκουσι τὴν πλήρωσιν αὐτῶν ἐν τῇ Καινῇ καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ τελετουργικαὶ διατάξεις αἱ συνδεόμεναι πρὸς τὸν Ἑβραϊκὸν λαὸν καταργοῦνται τῆς οὐκίας παρελθούσης καὶ τῆς χάριτος ἐλθούσης. Καὶ ὅμως ὁ ἐπικριτὴς τὰ στοιχειώδη ταῦτα πράγματα παραβλέπων γράφει ἐν σελίδι 7. «ὁ συγγραφεὺς μεῖοι ἐπαισθητότατα τὴν ἀξίαν τῆς Π. Διαθήκης». Πῶς καὶ διατί; θὰ σὰς τὸ εἶπῃ εἰς ἄλλην ἐυκαίριαν ὁ ἐπίδοξος καθηγῆτής.

Τρίτος καὶ τελευταῖος τρόπος δι' ὃν ἡ μέθοδος ἡμῶν δὲν ἐδοδοῦται, εἶνε «ὡς κατὰ νόρον χρῆσις ἄνευ λόγου σχολαστικῶν δρων καὶ ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ ἀνάπτυξις ζητημάτων σχετῶν ἔχοντων πρὸς τὴν σχολαστικὴν Θεολογίαν τῆς Δύσεως, οὐχὶ δὲ καὶ πρὸς τὴν Θεολογίαν τῆς Ἀνατολῆς τὴν ἀπορενύουσαν τὰς σχολαστικὰς συζητήσεις» (σελ. 8—9). Τὴν ἐκνοεῖ ὁ ἐπικριτὴς διὰ τῶν «σχολαστικῶν δρων καὶ ζητημάτων» δὲν δύναται τις νὰ εἰκόσῃ, ἀφ' οὗ δὲν παρατίθῃσι τὰ σχετικὰ χωρία, ἵνα ἴδῃ ὁ ἀναγνώστης

καὶ τοὺς ὅρους καὶ τὴν προσκορῇ καὶ ἄλογον χρῆσιν αὐτῶν. Ἐξ ὅσων ὅμως μέχρι τοῦδε μᾶς ἐδίδαξε, πομπιδανὸν ὁ ἐπικριτὴς νὰ ἐννοῇ δρους καὶ ζητήματα, οὐκ ἡ οὐδεμίαν σχεῖν ἔχουσι πρὸς τὴν σχολαστικὴν θεωρίαν ἢ ἔχοντα παρελθῆναι ὑπὸ τῆς ἡμετέρας Θεολογίας καὶ Ἐκκλησίας, ὡς ἐξηγουμένη ἀκριβέστερον τὰ πράγματα. Τὴν ἄλλο, ἀφοῦ τὸν ὅρον μετουσίωσις παρέλαβε ἐκ τῆς σχολαστικῆς Θεολογίας ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἐκφυρᾶντα κατ' οὐσίαν ὅτι καὶ τὸ «μεταβολὴν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας; Ἡ μαρτυρὴ λοιπὸν αὕτη περὶ τῆς σεως ὅρων καὶ ζητημάτων σχολαστικῶν θὰ μὴν ἀντιλέγῃ, ἐφ' ὅσον δὲν γνωρίζομεν θετικῶς τί ταῦτα λέγει ἔχει πρὸς ὁρθολογισμὸν ὁ ἐπικριτὴς.

Τὰ λοιπὰ σφάλματα, δι' ἃ καί τις ὁ ἐπικριτὴς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Δογματικῆς, ἀναφέρειται, ὡς εἰπομεν, εἰς τὴν θεοπνευστίαν, εἰς τὴν ἐκνοίαν τοῦ δόγματος, εἰς τὴν τοπικὴν μέθοδον τὴν ἐν τῇ Δογματικῇ κρατούσαν, καὶ εἰς τὰς μεταφράσεις τῆς Γραφῆς.

Ὡς πρὸς τὴν θεοπνευστίαν ἐν πρώτοις καθάπτει ἡμῶν ὁ ἐπικριτὴς διὰ δύο τινά: α'. διότι «ἄνευ λόγου λόγον ἀποκρούομεν τὴν ἐπικρατοῦσαν γνώμην, οὗ θεοπνευστία τῆς Ἀγ. Γραφῆς ἐπεκτείνεται εἰς τὰς δογματικὰς καὶ ἠθικὰς ἀληθείας» (σελ. 7—8), β' διότι ἀφίνομεν ἄλλυτον τὸ τῆς θεοπνευστίας ζήτημα πρὸ βαλλόμενοι ὡς ἰδίαν ξένην περὶ τοῦτον γνώμην. Καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα ἄξιως πρὸς εἶναι ὁ ἐπικριτὴς καὶ οὐδὲν ἔτιτος Ἡ ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ περὶ θεοπνευστίας μὴν γνώμην εἶνε ὅτι αὕτη ἐν τῇ γενικῇ αὐτῆς ἐκνοίᾳ λαμβανόμενη, ὡς τε κυρίως ἐκπνευστικὴ καὶ ὡς πρωτισμὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν ὑπὸ τῶν συγγραφέων γινωσκομένων, δὲν ἐκτείνεται εἰς μόνον τὰς δογματικὰς καὶ τὰς ἠθικὰς ἀληθείας ἀλλ' εἰς τὴν Γραφὴν ὅλαν» ἡ δὲ ἄλλη γνώμη, ἡ κατὰ τὸ ἐπικριτὴν ἐπικρατοῦσα, ὅτι ἡ θεοπνευστία περιορίζεται εἰς τὰς δογματικὰς καὶ ἠθικὰς, εἶνε θεωρία Διαμαρτυρουμένων θεολόγων ἀποβλήτος καὶ ἄλλως καὶ ὡς ἂν βαθμῶδιν εἰς ἐκδοχὴν τῆς Γραφῆς ὡς κοινὸν βιβλίον ὡς βλέπομεν παρὰ τοῖς Ὁρθολογισταῖς. Τόσον ἀληθὲς εἶνε τοῦτο, ὥστε οὐδεὶς ἐκείνους ὁ μακαρίτης Σύρον Ἀποστόλος ἐμύλησεν ἀπὸ τῆς πανεπιστημιακῆς ἑδρας ἐκείνης περὶ τῆς φύσεως τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν Γραφὴν, ἡ ἱερὰ Σύνοδος παραστήσα εἰς τὴν παράδοσιν αὐτοῦ ἡράγκασεν αὐτὸν νὰ ἐπανορθώσῃ ὅτι ἀνακριβὲς ἐξέφραζε διδάσκων. Τὸ μόνον λυπηρὸν καὶ ἐν ταῦτ' οὐ μὲν ἐν τῇ περιπετοῦσι ταύτῃ εἶνε ὅτι ὁ ἐπικριτὴς ἀποφαινόμενος ἀεὶ ποτε μετ' εὐχερείας μαθητοῦ παρεκλαμβάνει ἐν τῇ περὶ θεοπνευστίας καὶ τὸν κ. Ρώσιν, ὃν παριστᾷ ὡς περιορίζοντα τὴν θεοπνευστίαν εἰς τὴν δογματικὴν καὶ ἠθικὴν διδασκαλίαν τῆς Γραφῆς· διότι τί ἄλλο δύναται νὰ σημαίνῃ ἡ πιστοποίησις τῆς ἐπικρατούσης κατὰ τὸν ἐπικριτὴν γνώμης ταύτης περὶ θεοπνευστίας διὰ παραπομπῆς εἰς τὴν Δογματικὴν αὐτοῦ; Ὁ κ. Ρώσιν τῷ δυνεὶ ἐκδεχόμενος διαφόρους βαθμοὺς θεοπνευστίας γράφει τότε: «κυρίως θεοπνευστία ὑπάρχει ἐν τοῖς μέρσι

τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ἐν οἷς περιέχονται ἀλήθειαι ὑπερβαίνουσιν τὰς πεπερασμένας δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ πηγάζουσιν μόνον ἐκ θεοῦ πνεύματος ἢ ἐκ θείας ἀποκαλύψεως» ἐν τοῖς μέρεσιν, ἐν οἷς περιέχονται ἀλήθειαι καὶ γνώσεις δυνατόναι νὰ γνωσθῶσι καὶ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος, οἷον ἐν ἱστορικῶς μέρεσι τῆς Ἀγ. Γραφῆς, ὑπάρχει μόνον ἐπιστάσις τοῦ θεοῦ πνεύματος» (σελ. 470). Τοῦ παραδόξου τούτου φαινομένου, καθ' ὃ ὁ ἐπικριτὴς βάλλει καὶ κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνέτης καὶ ἀσπίδος, τὴν ἐξήγησιν βεβαίως δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἡμεῖς.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν ἑτέραν μορφήν, ὅτι ἀφίνομεν ἄλλυτον τὸ ζήτημα τῆς θεοπνευστίας ἀρνούμενοι εἰς τὰς γενικὰς ἐκφράσεις, «ὅτι ὁ Θεὸς ἡ τὸ Ἀγ. Πνεῦμα εἶνε τὸ λαλοῦν ἐν τῇ Γραφῇ, οὐδεμία δὲ ὑπάρχει ἐν αὐτῇ πλάνη ἢ ἀντίφρασις», ἡς καὶ παραβιβάσμεθα ὡς ἰδίαν ὁρίαν γνώμην, ἀγνοοῦμεν τί καὶ τὰ εἰπώμεν. Ὡς γνωστὸν ἡ τε Ἀγ. Γραφή καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας περιγράφουσι σαφῶς μὲν ἀλλὰ διὰ γενικῶν ὅρων ἐκφράσεων τὰ περὶ τῆς θεοπνευστίας τῆς Γραφῆς. Καὶ φέρονται μὲν παρὰ τοῖς τῶν πατέρων διασαφῆσεις τινὲς ὡς πρὸς τοὺς προφήτας, ἀποδοκιμαζόμενης τῆς δόξης, οὗ οὗτοι κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκπνευστὴν περιερχομένη εἰς ἐκτασίαν, ἀλλ' ἐν συνόλῳ αἱ περὶ τούτων εἰρήσεις τῶν Πατέρων δὲν ἐπετείνονται πέραν τῶν εἰρημένων γενικῶν ἐκφράσεων, ὡς τὰ πολλὰ δὲ εἶνε φύσεως ἀρνητικῆς. Τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς μεταρρυθμίσεως ἡ ἐκνοία τῆς θεοπνευστίας ἐγένετο ὑποκειμένη διεξοδικῆς ἐρευνῆς ἐκκλησιολογικῆς κατ' ἀρχὰς ὡς κατὰ λέξιν ἐκπνευστικῶν τῶν θείων ἀληθειῶν καὶ διακριθείσης εἰς κυρίως ἐκπνευστικὴν ἐν ταῖς ὑπερφυσικαῖς ἀληθείαις καὶ εἰς ἐπιστάσιαν ἐν τοῖς ἄλλοις, διάκρισις, ἣν ἀκριβέστερον ὁρίζομεν ἡκολούθησαν καὶ τινες Λυτικοὶ θεολόγοι. Ἡμεῖς γράφομεν φρενὸς κατὰ τοὺς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, ὡς διακηρύττοντες ἐν τῇ προλόγῳ τῆς Δογματικῆς, ἐκανελάβομεν τὰς γενικὰς αὐτῶν περὶ θεοπνευστίας ἐκφράσεις, φρονούντες ὅτι ἐν τοῖς τοιούτοις ζητήμασι τὰ γενικά εἶνε πολλῶν προτιμότερα τῶν νεωτέρων καὶ οὐδὲν λεγουσῶν λεπτολογικῶν. Πῶς τώρα ὁ ἐπικριτὴς φέγει ἡμᾶς διὰ τοῦτο καὶ πῶς ἐλέγχει δι' ἀνικαίτησιν τῆς γνώμης τῶν Πατέρων εἶνε πρᾶγμα ἀκατανόητον εἶνε τὸ ἴδιον ὡς ἂν τις ἐπέκρινε τὸν ἀποδεχόμενον καὶ ὁμολογούντα τὰ μυστήρια ἐπὶ λέγων αὐτῷ: «ὡς διδασκαλία αὕτη εἶνε γνώμη τῶν Πατέρων», πῶς τὴν ἐκφράζει ὡς ἰδίαν γνώμην; μὴ χειρότερα.

Τὸ αὐτὸ παρατηρητέον καὶ περὶ τῆς ἐκνοίας τοῦ δόγματος. Ἡμεῖς λέγομεν περὶ δόγματος, ὅτι τοῦτο εἶνε «ἐκνοία ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν παραστάσεων ἢ ἐκφράσεων τῆς Ἀποκαλύψεως περὶ Θεοῦ καὶ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, ὃν τρόπον καὶ λογικῶς ἐκ τῶν παραστάσεων μορφοῦνται αἱ ἐκνοιαί διὰ ἀποχωρήσεως παντὸς τυχαίου καὶ ἐκποσειδίου προσαρτήματος» (σελ. 23). Ὁ δὲ ἐπικριτὴς ἀγνοῶν ὅτι ἐν τῇ μορφώσει τῆς ἐκνοίας διακρίνεται ἡ λογικὴ τὰ οὐσιώδη γνωρίσματα ἀπὸ τῶν ἐκποσειδίων καὶ

τυχαίων, ἀπορεῖ ταρτουρικῶς τῷ τρόπῳ πῶς ἡ Ἀγ. Γραφή περιέχει τυχαία καὶ ἐκποσειδία προσαρτήματα, εἶτινα ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου πρέπει νὰ ἀποχωρήσῃ, ἵνα οὕτω κατασκευάσῃ τὸ δόγμα» (φυλλ. σελ. 10). Ἀγνοεῖ δὲ τὴν ἐκνοίαν τοῦ λογικῶς τυχαίου καὶ ἐκποσειδίου, συγχέων αὐτὸ πρὸς τὸ κοινὸν καὶ ἀσχηματιστὸν τὸ δόγμα λ. γ. ὅτι μέλη τῆς ἐκκλησίας εἶνε καὶ οἱ ἄγιοι καὶ οἱ ἀμαρτωλοὶ ἐκτίθεται ἐν ταῖς παραβολαῖς τῶν ζιζανίων καὶ τῆς σαγῆνης, πρὸς ἃ ὁμοίωσεν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὁ Κύριος. Τίς τώρα ἡ λογικὴ σχέσις τῶν ἐκποσειδίων καὶ λογικῶς τυχαίων ἐκποσειδίων ἐκφράσεων πρὸς τὴν ἐκτεθειμένην Δογματικὴν ἐκνοίαν περὶ Ἐκκλησίας ὡς ἀποτελουμένης ἐκ χρηστῶν καὶ μὴ μελῶν, ὁ ἀγνοῶν τὸ μαρτυρεῖται προσηγοριῶν εἰς μίαν κοινὴν λογικὴν.

Ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι φέγει ἡμᾶς ὁ ἐπικριτὴς ὡς ἄγαν τονίζοντας τὸ χωρίον τοῦ Ἀγκύρας Μαρκέλλου «τὸ τοῦ δόγματος ὄνομα τῆς ἀνθρωπίνης ἔχειται βουλής τε καὶ γνώμης». Τὸ χωρίον τοῦτο τοῦ Μαρκέλλου προσηγοριῶν ἡμεῖς εἰς πίστωσιν ὅτι τὸ δόγμα πλὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ χαρακτῆρος ἔχει καὶ ὑποκειμενικὴν καὶ θεωρητικὴν ὅψιν» (Δογματ. 2). Ὁ δὲ ἐπικριτὴς σημειοῖ «ἐν τῷ χωρίῳ τοῦ Μαρκέλλου μονομερῶς παρίσταται ἡ ἐκνοία τοῦ δόγματος» (!) (φυλλ. σελ. 10).

Ἐν σελ. 25 γράφομεν «ὡς τοπικὴ μέθοδος ἡ ἀπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Δαρσασκηνοῦ κρατούσα καὶ παρ' ἡμῶν καὶ κοινῶς ... εἶνε σήμερον ἐπιστημονικῶς ἀχρηστος». Ὁ δὲ ἐπικριτὴς ἐπάγειται «ὡς παρατήρησις αὕτη δὲν εἶνε ἀρθεῖ, καθόσον ὁ κ. Ρώσιν ἐν τῇ Δογματικῇ αὐτοῦ ἐκτίθησι τὰ δόγματα ὡς μέλη ὁργανικοῦ τινος ὅλου, δι' οὗ διήκει ἐκείνη τις ἀρχὴ ἡ ἰδέα» (σελ. 10). Τὴν ἀπαντήσῃ τις εἰς τοιαῦτα παιδαριώδη κριτικὰ ἔργα; ἢ ἀγνοεῖ ὁ ἐπικριτὴς ὅτι κρατῶ σημαίνει ἐπικρατῶ, ἐπηρεάζω, καὶ δὲν ἀποκλείει τὴν ὑπαρξίν καὶ καθόλου παρὰ τοῖς θεολόγοις καὶ παρὰ τοῖς ὁρθοδόξοις καὶ ἄλλης γνώμης ἢ μεθόδου, ἢ λέγει ταῦτα, ὅπως λάβῃ ἀφορμὴν νὰ κολακεύσῃ ἀκαίρως καὶ ἐν οὐ δόκοντι τὸν κ. Ρώσιν. Τῇ ἀληθείᾳ εἶνε περὶ τῆς οὐκίας, καθ' ὃν δ. κ. Δουβουινώτης ἀντιπαρτίθησιν τὸν κ. Ρώσιν πρὸς ἡμᾶς. Ὁ κ. Ρώσιν ἀποτελεῖ διὰ τὸν ἐπικριτὴν ἐν εἰδος προμαχῶνος, ἐκ τοῦ ὁποῖου βάλλει συνήθως τὴν πρῶτην κατὰ τῆς Δογματικῆς ἡμῶν βολήν καὶ ἀφοῦ δὲ ἐξεληθὼν εἰς τὸ πεδῖον, σιμαρχῶν ὅλην εἰς τὸν ἀέρα μίαν ἢ δύο βολὰς ἐκ τῆς ἰδίας φάρεως, σπεύδει ταχέως νὰ ἐγκατακλεισθῇ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ δογματικὸν φρούριον, τὸ ὁποῖον ὑπολαμβάνει ὡς ἴδιον, ἀδιαφορῶν ἂν ἀσμένως τὸν δέχεται ὁ ἰδιοκτήτης. Μὴ δυνάμενοι νὰ ἐκνοήσωμεν τὴν τοιαύτην τακτικὴν, μηδὲμίαν δὲ παρὰ τὰ ἀκριβῶς ἐκποσειδίου παραδεχόμενοι σχέσιν μεταξὺ τοῦ ὁρηγγοῦ καὶ τοῦ γρηγοῦ Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς, οὕτινος σημειωτέον τὰ γράφομενα καὶ εἶναι τὰ ἐπικαλῆται καὶ εἶναι μὴ, δὲν τὰ ἐκνοεῖ ἀκριβῶς, σημειοῦμεν ἀπλῶς τὸ φαινόμενον τοῦτο τὸ οὐχὶ ἄμεινον πονηρίας ὡς ἐμφαίνον μόνον τὴν πεποιθησιν, ἣν ἔχει ὁ ἐπικριτὴς εἰς τὰς ἐκτεθειμένας δυνάμεις.

Μένει ἡ περὶ Γραφῆς παρατήρησις ὡς «μὴ ἀποτε-
λης φυσιογνωστικὸν βιβλίον μηδὲ προτιθεμένης τῇ
δόξῃ ἐπιστήμῃ· ἀλλ' ἐκτιθεῖσθαι τὰ πράγματα ἐν μο-
καὶ γλώσσῃ συμφώνῳ πρὸς τὰς ἰδέας καὶ τὴν ἀντίλη-
τῶν ἀνθρώπων καθ' οὓς ἐγράφη». Τί ἐννοοῦμεν διὰ τ-
των εἶνε παντὶ φανερόν. "Ὅστις θέλει νὰ μάθῃ φυσιο-
γνωσίαν ἢ ἐπιστήμην, δὲν πρέπει νὰ προσφύγῃ εἰς
Γραφήν, ἀλλὰ νὰ ἀρῶται τὰ τοιαῦτα διδάγματα μα-
τῶν τὰ σχετικὰ τῆς φυσιογνωσίας καὶ τῶν ἐπι-
στημῶν βιβλία. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ὁ τρόπος τοῦ κα-
τίζειν τὰς φυσικὰς γνώσεις ἐν τῶν χωρίων τῆς Γρα-
φῆς ἔδωκεν ἄλλοτε τοὺς σχολαστικοὺς καὶ μικροβόλους· ἀ-
ποχρῶν ἐκείνην παρήλθεν ἀναπιστογενεῖ, καὶ σήμερον ἀν-
ωφύσκοντες ἐν τῇ Γραφῇ τὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, «οἱ
δ' ἅλῃος κατὰ Γαβὰν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλι-

δὲν ἀσπένδμεν νὰ χαρακτηρίσωμεν αὐτὸ ὡς ἀντιβαῖον εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀλήθειαν τῆς κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον. Ἀν πιστεύομεν ὁ κ. ὑφηγητὴς νὰ ὠνευρεῖται τὴν ἐπάνοδον τῶν σχολαστικῶν τούτων μικρολογημάτων, ἀλλ' ἐὰν ἐκ πεποιθήσεως ἢ προσποιήσεως οὐδέποτε νὰ πολεμήσῃ τὴν Δογματικὴν ἡμῶν καὶ διὰ τῶν σκωριασθῶν τούτων ὕψλων, εἰμεθα πρόθυμοι νὰ προσαγάγωμεν αὐτῷ καὶ ἕτερον παρῶδειγμα ἐκ τῆς Γραφῆς ἀνεπίδεκτον παρεξηγήσεως καὶ εἰς τὸν μέγιστον σχολαστικόν. Τὴν γενικὴν κρίσιν περιγράφουσι οἱ παρὰ Ματθαῖον 26, 31 — 46 λόγοι τοῦ Κυρίου. Ἀν πιστεύομεν ὁ ἐπικριτὴς νὰ ἐκλαμβάνῃ τὰ περὶ κρίσεως αὐτοῦ λεγόμενα κατὰ λέξιν, ἀλλ' ἐκ τῶν εἰκότων τούτων τῶν διαχωρηφασῶν τὸ ἀμήχανον τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου μεγαλεῖον θὰ συναγάγῃ τὴν ἀλήθειαν ὅτι ἡ κρίσις διαξαχθήσεται ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στάθμη δὲ καὶ γνώμων ταύτης θὰ ὦσι τὰ ἔργα ἐκάστου, ἥτοι ἡ ἐν ἀγάπῃ ἐκδηλουμένη πίστις τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὰ συναρτῆ Γραφικὰ χωρία.

Ἐν τέλει δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸ μύριον Sic. Ὁ ἐπικριτὴς δὴλα δὴ μιμούμενος τοῦς κριτικὸς εἰπενσε νὰ μεταχειρισθῇ καὶ τὸ μύριον τοῦτο φράζων τὴν σύνταξιν τῆς κατὰ μετὰ αἰτιατικῆς (καθ' οὗς) Ὡπως ἅμωι πάντα τὰ τῆς ἐπικρίσεως ταύτης δι' ἑλλειψιν διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν κεφαλαίων ἔλαβον κοινὸν τινα τύπον, οὕτω καὶ ἡ χρῆσις τοῦ μύριου τούτου. Ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι δι' αὐτοῦ ἐμφαίνουσι τὰ ἡμαρτημένα, ὁ ἐπικριτὴς ἡμῶν εἰσπνέεται τὰ ὀρθὰ ἀγνοῶν ὅτι ἡ πρόθεσις κατὰ μετ' αἰτιατικῆς προσώπου ἔχει καὶ σημασίαν χρονικὴν (περὶ τὸ οἱ κατὰ Παύλωνα γεγεννημένοι καὶ πολλὰ ἄλλα).

Τοιαῦτα τοιοῦν καὶ τοσαῦτα τὸν ἀριθμὸν εἶνε τὰ σφάλματα, τὰ ὅποια ἐλέγχει ὁ ἐπικριτὴς τὴν εἰσαγωγὴν τῆς Δογματικῆς ἡμῶν. Τῆς αὐτῆς κατηγορίας εἶνε καὶ αἱ ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους κεφαλαίοις τῆς Δογματικῆς παρατηρήσεις αὐτοῦ, διαφέρουσαι μόνον κατὰ τὸ εἶδος. Ἐνῶν ὁ ἐπικριτὴς ἐν τῇ εἰσαγωγῇ ἐτήρησεν ὀπωδήποτε τὸν λόγον του περιορισθεὶς εἰς τὴν ἐξέλεξιν γενικῶν ἰδεῶν, ὡς ὑποχέθη ἐν τῷ προλόγῳ (4), ἐν τοῖς ἐπὶ μέρους δόγμασι συνεχίζων τὴν αὐτὴν τακτικὴν κατέρχεται εἰς μικρολογήματα καὶ κριτικεύματα ἀνάξια ὅχι πλέον ὑφηγητοῦ τῆς θεολογίας, ἀλλ' οὐδὲ κοινοῦ τῶν ὀρηστικῶν σπουδαστοῦ. Ἠγαγκασμένοι, δι' ὃν προεβόμεν λόγον, νὰ παρακολουθῶμεν τὸν ἐπικριτὴν εἰς τὰ ἀνοῦσια ταῦτα μωρολογήματα σημειοῦμεν τόσον μόνον, ὅτι φρενόμενοι τοῦ πολυτίμου χρόνου καὶ τῆς ὑπομονῆς τοῦ ἀναγνώστου περιορίζομεν ἐν πολλοῖς τὸν λόγον εἰς συντόμους ἀφορισμούς, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ παραλείπωμεν τὴν ἐξέλεξιν μηδὲ τῆς ἐλαχίστης παρατηρήσεως αὐτοῦ.

Πρὶν ἢ ὅμως μεταβῶμεν εἰς τὸ περὶ Θεολογίας κεφάλαιον, ὀφείλομεν νὰ ἐλέγξωμεν μὴν παρατήρησιν, ἣν παραμυθῶνται ἐν τέλει τῆς προηγουμένην παραγράφου ὁ ἐπικριτὴς ἀσχετῶς μὲν πρὸς τὴν αἰσῶν τοῦ λόγου, μετὰ τινος ὅμως βαυκαλονουρίας. Εἰς τὴν ἐξέτασιν, λέγει, τῶν καθ' ἕκαστα δογμάτων δυνάμεθα νὰ πείσθω-

μεν ἔχοντες ὅπ' ἄρει ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἐν τῇ παραρτήσῃ Δογματικῇ ἀκολουθεῖ ἔνθεν μὲν τὴν συμβολικὴν τοῦ Mōhler, ἔνθεν δὲ τὴν Δογματικὴν τοῦ Nitsch. (παράβαλ. φυλλάδ. καὶ σελ. 65). Τὴ θὰ εἴπῃ τώρα τοῦτο τὸ «ἀκολουθεῖ», ὅπως καὶ τὸ ἐν σελ. 65 «προσῆλθεν» ἔνθεν καὶ οἴκωθεν ὁ ἀναγνώστης. Ὡς τε Συμβολικὴ καὶ ἡ Δογματικὴ εἶνε, λέγει, εἰλημμένοι ἡ μὲν ἐκ τοῦ Mōhler, ἡ δὲ ἐξ αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ Nitsch. » Ἀποκρούομεν τὴν κατηγορίαν ταύτην τοῦ ἐπικριτοῦ ἐν οἰκλήποτε ἐπιφύγῃ ἐννοία καὶ ἂν ληρῶν τὸ ἀκολουθεῖ καὶ τὸ προσῆλθεν. Γράφαντες τὰ εἰρημένα ἔργα ἐπωρελήθημεν φυσικῶς καὶ τούτους καὶ ἄλλους Δογματικούς ὅπως ἀπαιτεῖ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐργασία, καὶ ὅπως ἐν γένει συγγράφονται πάντα τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματα. Ἐὰν ὁ ἐπικριτὴς τὸ ἐπιστημονικὸς ἐργάζεσθαι τὸ ἐκλαμβάνει ἐξ ἴσου τῷ ἀποφαίνεσθαι παιδαγωγῶδες περὶ πάντων ὡς πράττει καὶ ἄλλα καὶ ἐν τῷ φυλλάδι τοῦτο, μὴδὲ δύναται νὰ διακρίνῃ τὸν συγγραφεὴ τὸν αὐτοτελῶς καὶ μετ' ἐξουσίας ἡμιλοῦντα ἀπὸ τοῦ ἀντιγραφῆως καὶ τοῦ συρραφῆως τῶν ξένων γνώμων, καὶ νὰ σεβασθῇ τοὺς κόπους τῶν ἄλλων, τοῦτο εἶνε ἀπόδειξις τοῦ πόσον μὲν ὀλίγον εἶνε κατηγορησέντος ἐπιστημονικῶς, πόσον δὲ ὀλίγον γνωρίζει καὶ συναίσθηται τὸ καθήκον πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς ἀληθείας χρῆμα. Διὰ νὰ μὴ μετῇ καὶ σικὰ ἀμφισβόλις παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ περὶ τῆς τιμῆς καὶ εὐσυνειδήτου ἡμῶν ἐργασίας, ἣν τόσον ἀυστῶς διαβάλλει ὁ ἐπικριτὴς, προκάλουμεν αὐτὸν ἐν τάχει, ὅπως ἀποσπῶν τεμάχια ἐκ τῶν προσηλῶν μελετῶν, εἰς ἃς ἐνδιατρίβει, ἀποσπασθῶν ἐν λίαν προσεχεῖ μέλλοντι, ὡς λέγει, νὰ ἀποδείξῃ πῶς ἐκ τοῦ Mōhler τῇ προσθήκῃ ἰδεῶν ληφθεῖσιν ἐκ Ἀντικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων ἀντιθέτων πρὸς τὸ Ὁρθόδοξον δογματικὸν σύστημα προῆλθεν ἡ παρῶσα Δογματικὴ (σ. 65), παρουσιάσῃ πρὸ τοῦ δικαστηρίου τῆς κοινῆς γνώμης δημοσιεύων ἐν τῷ Ἱερῷ Συνδέσμῳ αὐτῷ, ὃν διευθύνει, σαφῶς καὶ ἀπεριφράστως ἔστω καὶ ἄνευ αἰτιολογίας τὰς ἑτεροδόξους ἰδέας ἢ γνώμης, εἴτε πολλὰς εἴτε καὶ μίαν μόνον, ὥς παρελάδομεν ἐν τῇ Δογματικῇ ὑπὸ Ἀντικῶν καὶ Προτεστάντικῶν βοηθημάτων πλανώμενοι. Τὴν πρόκλησιν ἡμῶν ταύτην πρέπει νὰ λάβῃ ὑπὸ σφραγὴν ἔποιον ὁ ἐπικριτὴς, διότι, ἂν δὲν σπεύσῃ νὰ δηλώσῃ τὰ ἐμφυρόμενα αἰρετικὰ διδάγματα, θὰ ἀναγκάσωμεν αὐτὸν καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ ἢ νὰ δημοσιεύσῃ ὅσα εἶρε τοιαῦτα ἐν τῇ Δογματικῇ ἢ νὰ ἀνακαλέσῃ τὰ ἀσεβῶς καὶ ἀκρίτως εἰρημένα. Ἀν πιστεύομεν νὰ ἐλησμονήσῃ τόσον ταχέως ὅτι ἔγραφε πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ ἀρχιμανδρίτου Ἀκακίου: «Τὸ πολυτιμότερον καὶ ἱερώτερον δι' ἕκαστον ἀνθρώπον πρᾶγμα, εἶνε ἡ πίστις του. Ὁ προσβάλλων τὴν πίστιν ἐκάστου ἀνθρώπου... διαπράττει ἐν τῶν μεγίστων ἀδικημάτων». (Ἄρκος κατηγορία κατὰ τοῦ ἐφηρισμένου Σπάρτης κ. Ἀκακίου Ἀθανασιάδου III). (Ἀκολουθεῖ)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ

Ο ΣΥΝΟΔΟΠΟΡΟΣ

Ἀπὴρχετο ἐντελῶς μόνος, διὰ μέσου τῆς στενῆς ἀτραπού τοῦ βίου, ὁ ἐνάρετος νέος μὲ τὴν καρδίαν ἀγνήν καὶ εὐαίσθητον, μὲ τὴν ψυχὴν εὐγενῆ καὶ ἰσχυρὰν τὴν θέλησιν.

Ἀπὴρχετο τεθλιμμένος ἀλλὰ κρύπτων τὰ δάκρυά του, πιέζων τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους, διὰ νὰ συγκρατήσῃ τοὺς παλμούς καὶ μὴ τολμῶν νὰ ἐπαναστραφῇ πρὸς τὴν κατοικίαν, τὴν ὅποιαν ἄφινεν, ἐκ φόβου ὑπερβολικῆς συγκινήσεως.

Ἐκεῖ ἦτο ἡ μήτηρ του, ἡ ὅποια τῷ εἶχεν εἶπει: «Πρέπει ν' ἀναχωρήσῃς, τέκνον μου... καὶ μετὰ τινα ἔτη θὰ ἐπανέλθῃς πλησίον τῆς γαίρας μητρὸς σου, ἥτις θὰ σὲ περιμένῃ μονάζουσα εἰς τὴν ἐστία τῶν παιδικῶν σου χρόνων, καὶ εἰς τὴν ὅποιαν θὰ προσκομίσῃς τὴν εὐτυχίαν τῶν τελευταίων τῆς ἡμερῶν.

Πολλὸν τὸ ἤθελον νὰ σὲ συνοδεύσω, τέκνον μου, διότι εἶνε σκληρὸν καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ βαδίζῃ μόνος, ἀλλὰ δὲν εἰμπορῶ. Ζήτησε λοιπὸν ἕνα φίλον νὰ σὲ συντροφεύῃ εἰς τὸν δρόμον σου.

Ἡ νεότης εἶνε ἐλκυστικὴ θὰ παρουσιασθῶν πολλοὶ ἐκλεξόν, τέκνον μου, ὅστε ὁ σύντροφός σου οὗτος νὰ εἶνε διὰ σὲ ὁ Ἄγγελος ὅστις ἐφύλαξε τὸν ἄθῳ Τωβίαν καὶ τὸν ὠδήγησεν εἰς τὸν γέροντα πατέρα του καὶ εἰς τὴν πρεσβύτην μητέρα του.

— Ἀλλὰ ποῖον, μήτέρ μου, νὰ ἐκλέξω, καὶ πῶς ὀνομάζεται ὁ φίλος, τὸν ὅποιον θέλετε δι' ἐμέ; »

Καὶ ἡ μήτηρ ἀσπαζομένη τελευταίαν φοράν τὸ τέκνον τῆς ἐψιθύρεσεν εἰς τὸ οὐς τοῦ χαμηλοφώνως ἐν ὄνομα καὶ πολλὰκις ἐπανάλαβεν: Αὐτὸ μόνον! Αὐτὸ μόνον, υἱέ μου!

— Σοὶ τὸ ὑπόσχομαι, μήτέρ μου!

×

Ἀπὴρχετο κατὰμονος, κατὰ μήκος τοῦ κοπιώδους τοῦ βίου δρόμου, ὁ ἐνάρετος νέος μὲ τὴν καρδίαν ἀγνήν καὶ εὐαίσθητον, μὲ τὴν ψυχὴν εὐγενῆ καὶ ἰσχυρὰν τὴν θέλησιν.

Καὶ καθ' ὅδον διήλθε πρὸ τῶν ἀφθαλμῶν του ὡς τις σικὰ, καὶ μία φωνὴ ἠκούσθη.

— Μὲ θέλεις συνοδοιπρόν;

— Ποῖον εἶνε τὸ ὄνομά σου;

— Εἶμαι ἡ Δόξα.

— Δὲν εἶνε τὸ ὄνομα; ὅπου μου εἶπεν ἡ μήτηρ μου; πῆγαίνε.

×

Μακρύτερον, εὐχάριστον ρίγος διέτρεξε ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν του καὶ ἐλκυστικὴ φωνή, ὡς τὸ ἄσμα τοῦ βοσκοῦ τῆς κοιλᾶδος, ἠκούσθη.

— Μὲ θέλεις ὡς συνοδοιπρόν;

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου;

— Εἶμαι ἡ Ἡδονή!

— Δὲν εἶνε τὸ ὄνομα, ὅπου μου εἶπεν ἡ μήτηρ μου; πῆγαίνε.

×

Μακρύτερον τῷ ἐφάνη ὅτι οἱ πόδες του ὠλισθαίνον ἐπὶ τῆς χλόης, καὶ τὰ μέλη του εἶχον ἀποβάλλει πάντα κόπον. Καὶ γλυκεῖα φωνή, ὡς ἡ αὔρα τῆς πρωΐας καὶ ἀπαλὴ ὡς λόγος μητρὸς πρὸς τὸ μικρὸν τέκνον τῆς, ἠκούσθη:

— Μὲ θέλεις ὡς συνοδοιπρόν;

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου;

— Εἶμαι ἡ Στοργή.

— Δὲν εἶνε τὸ ὄνομα, ὅπου μου εἶπεν ἡ μήτηρ μου; πῆγαίνε.

×

Καὶ ὡς ἤρχετο ἡ ἐσπέρα καὶ ὁ ταξιδιώτης ἠσθάνετο ἑαυτὸν πλέον δούλον ἀπὸ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἀπομονώσεως κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν, αἶφνης ἠσθάνθη ὡς ἀγνωστὸν τινα δυνάμιν, καὶ φωνὴ τρυφερὰ ἀλλ' ἰσχυρὰ ἠκούσθη:

— Μὲ θέλεις ὡς συνοδοιπρόν;

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου;

— Εἶμαι τὸ Καθῆκον!

— Ὡ! ἐλθὲ! Τὸ ὄνομά σου μοὶ εἶπεν ἡ μήτηρ μου.

×

Καὶ μετὰ τινα ἔτη ἐπανάρχετο, πάντοτε ἐνάρετος ὁ νέος μὲ τὴν καρδίαν ἀγνήν καὶ εὐαίσθητον, τὴν ψυχὴν εὐγενῆ καὶ ἰσχυρὰν τὴν θέλησιν.

Καὶ ἔφερεν εἰς τὴν μητέρα του, ἥτις παρὰ τὴν μοναχικὴν τῆς ἐστίας τὸν ἀνέμενε, τὴν διὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς εὐτυχίας.

(Ἀπὸ τὸ γαλλικὸν πρωτότυπον τῶν «Χρυσῶν Ψημάτων».)

Ο ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΟΣ

Ὁ πιστὸς καὶ ὁ δίκαιος εἶναι θαρραλέος καὶ ἐν τῇ πράξει τοῦ ἀγαθοῦ μέχρι τέλους ἐπίμονος καὶ ὑπομονητικὸς· ὁ μὴ πιστὸς καὶ μὴ ἐν δικαιοσύνῃ τὸν βίον διάγων εἶναι ὁ ἄτολμος, εἶναι ὁ πρὸ πᾶν τὸ ἐκτὸς τοῦ ἀτομικοῦ του συμφέροντος· ἀπρόθυμος καὶ διστακτικὸς, εἶναι ὁ ἀπελπισ καὶ ἀδιάφορος, εἶναι ὁ ἀπαισιόδοξος, ὡς κοινῶς κατὰ τὴν σημερινὴν ἐποχὴν λέγεται.

Ὁ ἀπαισιόδοξος εἶναι ὁ ἐχθρὸς τῆς προόδου καὶ ὁ νεκροθάπτης τῆς πρὸς τὸ ἀγαθὸν ζωῆς. Λέγει ὅτι εἰς τὴν θρησκείαν τῆς ζωῆς καὶ τῆς τελειότητος ἀνήκει, ἀλλὰ ἐν τῇ ἐσκοτισμένῃ ὑπὸ τῆς ὑλοφροσύνης διανοίᾳ του καὶ ἐν τῇ ἐφθαρμένῃ καὶ χαλαρωμένῃ ὑπὸ τῆς ὀλιστικῆς ἐγωϊστικότητος συναισθήματι του ἀποδέχεται, ὅτι ὁ Θεός, ὁ ὅποιος ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, ἐκουράσθη νὰ προνοῇ περὶ αὐτοῦ καὶ νὰ κυβερνᾷ καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐγκατέλιπεν εἰς τὴν τύχην του (1). Ὁ ἀπαισιόδοξος φανερώνει τὴν βλάβην τῆς ταύτης πεποιθήσεώς του εἰς ὅλον του τὸν βίον τὸν πρακτικόν. Διὰ τοῦτο χωρὶς νὰ

είναι κεκρυμμένος, ἀνήκει εἰς τὴν ἀσθεῆ αἵρεσιν τῶν φρονούντων καὶ πιστευόντων τὴν ἀποκλειστικὴν ὑπερβατικότητα τοῦ Θεοῦ, ἥτοι τὴν διακοπὴν πάσης σχέσεως μεταξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου.

Ὁ ἀπαισιόδοξος εἰς τὴν ἐξέλιξιν του καταντῇ ἀνήθικος. Διότι μόνον ὁ ἄνθρωπος τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδος, μόνον ὁ ἄνθρωπος τῆς πρὸς τὰ πρόσω ζωῆς, ὁ ἔχων ἐν ἑαυτῷ φαινήν καὶ ἀνεξίτηλον τὴν ἰδέαν τῆς τελειότητος, εἶναι καὶ ὁ ἠθικὸς ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο ὁ ἀπαισιόδοξος δύναται νὰ εἶναι καὶ κλέπτης καὶ ἀσυνειδήτος τῶν ἱερῶν ἐκμεταλλευτῆς καὶ ἔμπορος, διότι φρονεῖ καὶ ἀποδέχεται ἐν ἑαυτῷ ὅτι ζῇ μέσα εἰς ἕνα χαμένον κόσμον, τοῦ ὁποῦ, ἐὰν ὅλα τὰ ὑπολείμματα χρησιμοποιηθοῦν διὰ τὸ σπουδαῖον ἀτομόν του, εἶναι πολὺ σωστὸν καὶ πρέπον. Τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς παραφροσύνης βλέπει τις εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἀπαισιόδοξων. Βλέπετε π. χ. ἕνα ἄνθρωπον ἔχοντα ἐν μικρῷ ἢ ἐν εὐρεῖ κύκλῳ εὐθύνας καὶ ὀφείλοντα νὰ ζῇ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας ἢ τοῦ ἔθνους καὶ νὰ θυσιαῇ καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν του ζωὴν, ἵνα εἰς τὴν πρόδον αὐτῶν συντελέσῃ καὶ ζωὴν μεταδώσῃ, τὸν βλέπετε ὅτι πλουτεῖ καὶ θησαυρίζει, εἰς τὴν εὐμάρειαν πρόκειται καὶ πάντα τὰ ἴδια αὐξάνει καὶ εἰς ἀσφαλῆ πολυχρονιότητα οἰκονομεῖ, ἀλλὰ διὰ τὰ κοινά, ἀλλὰ διὰ τὰ γενικά συμφέροντα, ἀλλὰ διὰ τὰ μεγάλα καὶ σπουδαῖα, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ μεγαλεῖον τοῦ ἔθνους, εὐρίσκει ἀπελπιστικὴν τὴν κατάστασιν, εὐρίσκει πταίνοντας τοὺς ἄλλους πάντας, εὐρίσκει πᾶν ἀγαθὸν ὡς πρὸς ταῦτα περιττὸν καὶ μάταιον. Κινεῖται μηχανικῶς καὶ τυπικῶς· εἶναι πάντοτε κουρασμένος διὰ τὸ καθήκον του. Εὐρίσκει ὅτι κάμνει πολλὰ, ἐν ᾧ τίποτε σπουδαῖον καὶ σημαντικὸν δὲν κάμνει. Δι' ὅλα ταῦτα ὁ ἀπαισιόδοξος εἶναι αὐταφανερούμενος ψεύστης καὶ ὑποκριτής, ἔνεκεν ὑλόφρονος ἔγωισμοῦ.

Ο ΓΟΗΣ ΤΩΝ ΠΤΗΝΩΝ

Ἦτον εἰς γέρον με ὕψος πρῶτον καὶ ἀγαθόν. Τὸ βλέμμα του ἦτο γαλήνιον καὶ τὸ μεῖδιμά του ἀπαλόν.

Ὁ λόγός του μικρὰ πτηνὰ ἐπετὸνίζαν κτυπῶντα τὰ πτερὰ των καὶ ἐκφράζοντα τὴν χαρὰν των με τὰς μικρὰς των συνεχεῖς φωνάς.

Ἐπήγαιναν, ἤρχοντο, ἐκάθοντο ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ γέροντος, ἔπειτα ἐπὶ τῶν ὤμων του· κατόπιν ἐπήδων εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ λάβουν τὰ ψυχία τοῦ ἄρτου, τὰ ὁποῖα τοῖς ἔριπτε. Ἀνέβαινον πάλιν, καὶ μερικὰ ἀνεβαρρύνοντο ὥστε νὰ τὰ ὑφαρπάζουν ἀπὸ τὴν χεῖρά του.

Καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐφαίνετο ὅτι ἦτο εὐτυχής· εὐτυχής διότι ἡγαπᾶτο, εὐτυχέστερος ἔσως διότι ἔκαμνε καλόν.

Ἐν κοράσιον ἐκεῖ παριστάμενον εἶχεν ἐκπλαγεῖ ἀπὸ

τὴν πρὸς τὸν γέροντα οἰκειότητα ταύτην τῶν πτηνῶν.

— Ἀλλὰ τί τοῖς δίδει ἐπὶ τέλους καὶ τὰ προσελκύει; ἤρώτησε τὴν μητέρα του.

— Ἀπλούστατα, ἄρτον.

— Ἄρτον; ἀλλ' ἐγὼ θέλω τοῖς δώσει γλυκίσματα, ἐὰν ἔλθουν.

Καὶ προχωρῆσαν πρὸς τὸν γόντα τὸ κοράσιον, ἤρχισε νὰ κάμνῃ ψυχία τὸ γλυκισμὰ του καὶ με σημεῖον τῆς χειρὸς του νὰ τὰ καλῇ: μικρά μου, μικρά μου!

Ἀλλὰ τὰ πτηνὰ φοβηθέντα ἐπέταξαν καὶ ἔφυγον.

Καὶ τὸ δυστυχὲς κοράσιον, τοῦ ὁποῦ ἡ ἐλπίς διεψεύσθη, τὰ παρηκολούθει διὰ τοῦ βλέμματος ψιθυρίζον καὶ ὅμως ἐγὼ τοῖς ἔδιδον γλυκίσματα!

— Κόρη μου, τῇ εἶπε μετὰ πραότητος ὁ γέρον, διὰ νὰ προσελκύῃ τις πρὸς ἑαυτὸν τὰ πτηνὰ καὶ τὰς καρδίας, δὲν ἀρκεῖ νὰ δίδῃ καλὰ πράγματα· πρέπει καὶ νὰ τὰ δίδῃ με τρόπον ὁ ὁποῖος νὰ εὐχαριστῇ.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΙΚΑ

Ἐν τῇ γραφείῳ τῆς «Ἀναπλάσεως» πωλοῦνται οἱ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν Μ. καὶ Ν. Γαλανοῦ ἐκδοθέντες τέσσαρες τόμοι Χρυσόστομικῶν, ἐμπεριέχοντες τοὺς ἐπὶ διαφόρων θεμάτων λόγους τοῦ Χρυσοστόμου. Ἡ ἀρχικὴ τιμὴ ἐκάστου τόμου εἶνε ὠρισμένη εἰς δραχμὰς ἢ φράγκα **τέσσα**. Ἦδη δὲ διὰ τοὺς ἀγοράζοντας τοῖς **μετρητοῖς** πῶνται καὶ οἱ τέσσαρες τόμοι, ἐλευθεροὶ ταχυδρομικῶν τελῶν, ἀντὶ δραχ. 32 εἰς τὸ ἐσωτερικόν, καὶ φρ. χρ. 32 εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

ΒΙΟΙ ΑΓΙΩΝ

Τὸ βιβλιοπωλεῖον «Ἀναπλάσεως» ἐξέδωκε καὶ τὸν Γ' τόμον τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Μιχ. Ι. Γαλανοῦ γραφομένων «Βίων τῶν Ἀγίων». Παρακαλοῦνται οἱ λαμβάνοντες ἀντίτυπα ὅπως τὸ ταχὺτ' ἐρον ἐξοφλοῦν τὸ μικρὸν τίμημα ἐκάστου τόμου πρὸς διευκόλυνσιν ἐργασίας, ἡ ὁποία προσφέρει ὅτι τυχαίαν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ θρησκευτικοῦ μας ζήλου καὶ τὴν εὐσεβεστέραν διαμόρφωσιν τοῦ βίου μας.

ΕΥΣΕΒΕΣ ΟΔΟΙΠΟΡΙΑ Εἰς τῶν ΑΓΙΩΝ ΤΑΦΩΝ ΥΠΟ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΑΛΤΣΟΥΝΗ

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔργον τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Σκαλτσούνη, ἐνθ' ἂν ἐνὸς συνοψίζει πᾶσαν τὴν πρὶν ἀπολογητικὴν ἐργασίαν του, ἐμπεριέχει καὶ εἰς ἕξοχον διατύπωσιν τὰς ἀγίας συγκινήσεις τῶν τάπων, ἐν αἷς ἔζησε καὶ ἐμαρτύρησεν ὁ Θεάνθρωπος Σωτὴρ ἡμῶν.

Ἀντίτυπα, ἀντὶ δραχ. 3 ἢ φρ. 3 ἕκαστον, πωλοῦνται ἐν τῇ γραφείῳ τῆς «Ἀναπλάσεως».

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ὁ ὁρηγητὴς τῆς θεολογίας κ. Δουβουνιώτης ἐξεταζόμενος εἰς τὴν δογματικὴν καὶ εἰς τὴν λογικὴν, ὑπὸ Χρήστου Ἀνδρούτσου. — Ὁ συνοδοιπόρος. — Ὁ ἀπαισιόδοξος. — Ὁ γόης τῶν πτηνῶν.

Τυπογραφεῖον: **ΑΡΙΣΤ. ΔΙΑΛΛΗΣΜΑ**

Ὁδὸς Βορέου ἀριθ. 6